

Türkiye Cümhuriyetile Irak Hükûmeti arasında münaKit iadei mücrimin muahedenamesinin tasdiki hakkında 1/232 numaralı kanun lâyihası ve Adliye ve Hariciye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/228

1 - II - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Irak hükûmeti arasında akit ve imza edilen iadei mücrimin muahedenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - I - 1932 tarihli iğtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe mazbatası

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmetile Irak Hükûmeti arasında akit ve imza edilen iadei mücrimin muahedenamesi bu baptaki kanun lâyihasile birlikte Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz olunur.

İki memleket arasında mevcut olan dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek arzusuna istinat eden bu muahedename hangi suçluların iadeye tâbi olduğunu ve hangilerinin de tâbi olmayacağını tesbit etmekte ve bu hususta takip edilecek yolları göstermektedir.

Diğer bazı Devletlerle aktolunan iadei mücrimin muahedelerine müşabih ve mümasil olan ve bu mesaili tarafeyn menfaatlerine en müsait şekilde halleden işbu muahedeyi imza etmekle Türkiye Cümhuriyeti beynelmilel anlaşma ve sulh sahasında bir adım daha atmış oluyor.

Tetkikinize arzolunan ve takip ettiğimiz gayeye muvafık olan işbu iadei mücrimin muahedenamesinin tasdikını tazammun eden kanununun Büyük Millet Meclisince tasvip ve kabulü Yüksek takdirlerine bağlıdır.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Karar No. 27

Esas No. 1/232

22 - V - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Irak Hükûmeti arasında akit ve imza edilen iadei mücrimin muahede-

namesinin tasdikine mütedair Hariciye vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 1 - II - 1932 tarih ve 6/228 numaralı tezkeresile Adliye encümenine tevdi edilen kanun lâyihası tetkik ve müzakere olundu.

Mütalea olunan muahedename mündericatına ve görülen lüzum üzerine encümene davet edilen mezkûr muahedenamenin müzakeresi sırasında hükümetimiz tarafından murahhas bulunan İktisat vekili Mustafa Şeref Beyefendinin verdikleri izahata göre komşu Irak Hükûmetile memleketimizin hemhudut olmasından her iki devletin emniyet ve asayiş noktasından ehemmiyet ve menfaati müsellem olan mücrimlerin iadesine taallûk eden hükümler hukukî esasata tamamilen muvafık olduğu gibi kanunlarımızla da bir taarruz hâsıl etmemekte bulunmasına mebni bu muahedenamenin tasdikini mutazammın olan kanun lâyihasının tasvip ve kabulüne encümenimizce ittifakla karar verilmiştir. Havalesi mucibince Hariciye encümenine tevdi arz olunur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
		Yozgat	Trabzon	Antalya	Çanakkale
<i>Mustafa Fevzi</i>	<i>Salâhattin</i>	<i>A. Hamdi</i>	<i>Raif</i>	<i>Haydar</i>	<i>Osman Niyazi</i>
Aza	Aza	Aza			
Kayseri	Kocaeli	Antalya			
<i>S. Azmi</i>	<i>Ragıp</i>	<i>Numan</i>			

Hariciye encümenin mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Karar No. 18
Esas No. 1/232

16 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Irak Hükûmeti arasında aktedilen iadei mücrimin muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanarak encümenimize havale edilmiş olan kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası tetkik ve müzakere olundu:

Gerek Hükûmetin ve gerek Adliye encümeni esbabı mucibe mazbatalarındaki mütaleata iştirak eden encümenimiz işbu mukavelename ile tasdikına ait kanun lâyihasını kabul etmiş ve Heyeti umumiyenin tasdikine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe arzına karar vermiştir.

Hariciye E. Rs.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Siirt			Elâziz	Bolu	Erzincan	Manisa	Kocaeli
			<i>Fazıl Ahmet</i>	<i>F. Rifki</i>	<i>Saffet Ziya</i>	<i>Yakup kadri</i>	<i>Süreyya</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

MADDE 1 — Irak Hükûmeti ile Ankarada 9 kânunusani 1932 tarihinde imzalanan iadei mücrimin muahedenamesi kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

27 - I - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>
İk. V.	S. İ. M. V. V.	G. İ. V.	Zr. V.				
<i>M. Şeref</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlîs</i>				

TÜRKİYE CÜMHURİYETİLE İRAK KİTALLIĞI ARASINDA İADEİ MÜCRİMİN MUAHEDENAMESİ

Bir taraftan

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri

Diğer taraftan

Haşmetlû Irak Kırâlı Hazretleri,

Suçluların iadesini tanzim için bir muahede akti arzusunda bulduklarından:

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri

İktisat vekili ve Burdur mebusu Mustafa Şeref Beyefendi,

Haşmetlû Irak Kırâlı Hazretleri

Irak Meclisi Vüzera Reisi Rafidein nişanının ikinci rütbesini hâmil, Ferik Nuri Essait Paşa Hazretlerini,

Mütেকabilen murahhas tayin buyurmuşlar ve müşarileyh murahhaslar usul ve kaidesine muvafık bulunan salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra atideki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflar işbu muahede ahkâmı mucibince yekdiğeri makamatı adliyesince takip olunan veya mahkûm edilen ve diğerin arazisi üzerinde bulunan eşhasın mütেকabilen yekdiğeri-
rine teslim etmeği taahhüt ederler.

Şurası mukarrerdir ki Âkit tarafların kendi tebaaları iadeden müstesna olduğu gibi cenebi tebaasının iadesi dahi iade kendisinde talep olunan devletin ihtiyarına muallâktır.

İadei mücrimin, ancak, iade kendisinden talep olunan devletin arazisi haricinde irtikâp olunmuş bir suçtan dolayı takibat icrası veya mahkûmiyet hallerinde vaki olur.

Madde — 2

Aleyhinde takibat icra olunan veya hüküm sadır olan bir şahıs talep olunduğu takdirde iade ancak cürüm olarak kendisine atfolunan fiil her iki memleketin kanunlarına göre en aşığı bir sene hapis veya daha ağır bir cezayı istilzam ettiği ahvalde vaki olur.

İade talebi, katileşen bir hükmün icrası için vuku bulduğu takdirde ancak suçlu, her iki memleketin kanunlarına göre en az bir sene hapis veya daha ağır bir cezayı istilzam edebilen bir fiil için altı aydan ziyade hapis cezasına katiyen mahkûm olmuş ise iade vaki olur.

Madde — 3

İadei mücrimin kezalik her ne şekil ve mahiyette olursa olsun teşebbüs veya iştirak hallerinde de bu teşebbüs veya iştirak talip olan Devletle iade kendisinden talep olunan Devletin kanunlarına göre, ikinci madde ahkâmına tevfikân cezayı müstelzim olduğu takdirde vaki olur.

Madde — 4

Aşığıdaki hallerde iadei mücrimin talebi kabulolunmaz:

- a) Siyasî suçlar ve onlara mürtabıt fiiller;
- b) Askerî suçlar ve ona mürtabıt fiiller;
- c) Matbuat suçları;
- d) Ancak mutazarrır şahsın şikâyeti üzerine takip edilebilen ve işbu şahsın feragat etmesile takibine nihayet verilmesi lâzımgelen suçlar;
- e) Talep edilen şahıs gerek iadeyi istiyen Devletin, gerek iade kendisinden talep olunan veya suç toprağı üzerinde irtikâp edilmiş bulunan Devletin kanunlarına nazaran müruru zamana uğramış yahut sakıt olmuş bir suçtan dolayı takip edilmekte ise;

f) Talep edilen şahıs iade kendisinden istenilen memlekette aynı fiilden dolayı takip edilmekte ise, keza orada sureti katiyede dava harici görülmüş, mahkûm edilmiş veya ademi mesuliyetine karar verilmiş veya beraet kazanmış ise;

g) İade kendisinden talep olunan Devletin makamatı işbu Devletin kanunları mucibince suç hakkında hüküm vermeğe salâhiyettar bulunuyorlar ise,

h) Fiil üçüncü bir Devletin arazisinde irtikâp edilmiş olupta iade kendisinden istenilen tarafın kanunları eenebi memlekette irtikâp edilmiş böyle bir fiilin takibini kabul etmez ise;

Aneak:

1 - Devlet reisinin şahsına ve ailesi azasına karşı yapılan her hangi bir cürüm,

2 - Hükûmet reisine karşı irtikâp edilen katil veya buna teşebbüs yahut iştirak,

3 - Her ne maksatla vaki olursa olsun yol kesicilik ve işkence fiilleri ve işkence ile yapılan hırsızlık,

Siyasî suç veya böyle bir suça mürtabit fiil addedilemez.

Madde — 5

İadei mücrimin talebi daima diplomasi tarikile yapılmak lâzımdır.

Madde — 6

Mücrimin iadesini müstelzim olmıyan ve üçüncü maddede zikir ve tadat olunan hallerde fiillerin mahiyetini takdir etmek münhasırân iade kendisinden talep olunan devlete aittir.

İade talebinin tetkikinde takip olunacak usul her ne olursa olsun, siyasî bir suçtan dolayı iade talebinin reddine, aneak iade kendisinden istenilen devletçe tayin edilmiş salâhiyettar mahkeme tarafından karar verileceğini kabul hususunda âkitler mutabık kalmışlardır.

Madde — 7

1 - Maznun veya müttehemın iadesi hakkındaki talepnameye âtideki evrakın terfik edilmesi icap eder:

A) Salâhiyettar adlî bir makamdan sadır olmuş derdest veya tevkif emri.

B) Cürmün nevini gösteren bir varaka ile mevzubahs suç için kabili tatbik kanununun metni.

C) Maznun veya müttehemın, hüviyyet ve evsafını havi kabil olduğu kadar mufassal bir beyanname veya hüviyyet varakası.

D) Mevcutsa, dava hakkında tahkikat icra eden hâkim tarafından musaddak ifade varakaları.

2 - İade talebi, hakkında gıyabî veya temerrüt halinde hüküm sadır olmuş olan bir şahıs için ise, talepnameye geçen fıkrada zikredilen evraktan maada hüküm hülâsasıle hükmün istinat ettiği kanun maddeler ilâve edilecektir.

3 - İade talebi vicahen mahkûm olmuş bir şahıs hakkında ise, talepnameye âtideki evrakın merbut bulunması icap eder:

A) Hükümün bir sureti,

B) Mahkûmüaleyh şahsın, oldukça mufassal hüviyyetini bildirir bir beyanname veya hüviyyet varakası,

C) Hükümün müstenit olduğu kanun metninin bir sureti,

D) Hükümün lâzımüttenfiz olduğunu mutazammın salâhiyettar bir merciden verilmiş bir vesika.

4 - Mülkiyet aleyhine suç mevzubahs olduğu takdirde vaki olan veya ikama tasaddi edilen zararın, daima, takribî balığı bildirilecektir.

5 - Gönderilecek evrak iadeyi istiyen Devletin kanunlarıyla tayin olunan şekilde tanzim edilecek ve bunların aslı veya işbu Devletin mahkemesi yahut sair herhangi salâhiyettar bir makamı tarafından tasdik olunmuş sureti gönderilecektir. İşbu evraka, iade kendisinden talep olunan Devletin lisanında muharrer ve talip Devletin diplomasi memuru veya iade talep olunan Devletin yeminli bir tercüman tarafından tasdik edilmiş bir tercüme rapтолunacaktır.

6 - Şurası mukarrerdir ki, mücrimin iadesi kendisinden talep olunan Devlet yukarıda zikredilen evrakı alır almaz, iade talebi vehleten gayrikabili kabul görünmiyorsa işbu talep hakkındaki karar mahfuz kalmak şartile, makamı aidesi talep olunan eşhası tevkif etmek veya diğer her hangi münasip bir tedbir almak suretile firar ihtimalinin önüne geçer.

7 - İade talebinin mevzuunu teşkil eden suçun işbu muahedenamede iadeyi mucip olmak üzere derpiş edilen suçlar meyanına dahil bulunduğu hususunda şüphe husulü takdirinde talip Hükümetten izahat istenilecek ve verilen izahat bu şüpheyi izale edecek mahiyette bulunmadıkça iadeye muvafakat edilmeyecektir. İstizah talebi iade talebinde bulunan Devletin siyasî mümessiline irsal edildiği gündün itibaren iki ay zarfında iade kendisinden istenilen Devlete izahat verilmemiş ise tevkif olunan şahıs tahliye veyahut hakkında alınan tedbir refedilebilecektir.

Madde — 8

İade kendisinden talep olunan Yüksek Âkit taraf, suçun bu muahede mucibince iadeyi icap edeceğine kani olursa suçlunun derdesti ve mesele hakkında lâzımgelen tetkik ve tahkikin yapılması için emir verilecektir. Neticede evrakın tam veya kâfi olduğuna, talep olunan şahsın, maznun, müttehem veya mahkûm gösterilen şahıs olduğuna, ve mahkûmiyet halinde buna sebep olan suçun, hükmün suduru, zamanında iadeyi icap eden suçlardan bulunduğu kanaat hâsıl ederse, iadeyi emredecektir.

Madde — 9

Mücrimin iadesi talepten itibaren buna terfik edilmesi lâzımgelen ve bu muahede zikir ve beyan olunan evrakın iade kendisinden talep olunan tarafa tevdiine kadar mücrimin firarı melhuz olduğu takdirde bu evrakın vüsulüne intizar olunmaksızın iade kendisinden talep olunan Devlet Hariciye nezaretine iadeyi talep eden Devlet tarafından telgraf veya posta ile vaki olacak işar ayhut bu Devletin siyasî mümessili tarafından yapılacak teşebbüs üzerine iade kendisinden talep olunan Devlet mücrimi muvakkaten tevkif etmek yahut her hangi bir diğer tedbir almak suretile firarın önünü alacaktır.

Şu kadar ki bu halde cürmün nevi ve mahiyeti ve cezanın derecesi ve mücrim hakkında salâhiyettar merciden gayri muvakkat tevkif müzekkeresinin isdar edilmiş olduğu bildirilmek lâzımdır.

Bu suretle muvakkaten tevkif olunan veya hakkında diğer bir tedbir ittihaz edilmiş olan şahsa ait talepten itibaren ve evrakı müteferriasi tevkif veya diğer tedbir tarihinden itibaren bir ay zarfında iade kendisinden talep olunan Devlete isal edilmediği takdirde talep olunan şahıs serbest bırakılır yahut hakkındaki tedbir refedilir.

Madde — 10

Talep olunan şahsın, suçun ikar neticesinde yedi tasarrufuna geçirdiği yahut üzerinde bulunup alınan eşya, suçun ikarında kullanılan alât ve edevat ile husulü kanaate medar olacak her şey, üçüncü şahısların hakları mahfuz kalmak şartile ve salâhiyettar makamın takdirine göre, o şahıs ile aynı zamanda, iadeyi istiyen Hükümete verilecek ve iadeye muvafakat edilmiş iken suçlunun ölümü veya firarı sebebiyle iade vukubulmamış olsa bile bu eşya mezkûr Hükümete yine tevdi olunacaktır. Bu tevdi, iadeye muvafakat eden memlekette talep olunan şahıs tarafından ihfa veya depo edilip te bilâhare keşfolunan aynı mahiyetteki bileümle eşyaya da şamil olacaktır.

Madde — 11

Talep olunan şahıs kendisinden iade istenilen devlet arazisi dahilinde iade talebini mucip olan fiilin gayri bir suç sebebiyle takibata uğramış veya mahkûm olmuş ise, iadesi takibatın intacına yahut cezasını çekmesine veya cezanın af ve refine kadar tehir olunabilecektir.

Kezalik talep edilen şahıs, kendisinden iade istenilen tarafın makamı huzurunda, ceza ka-

nuhlarına muhalefetten gayri bir sebepten dolayı takip edildiği ve bu da onun cebren ihzarını ve ya tevkifini müeddi bulunduğu takdirde, iade, takibatın veya mevkufiyetin hitamına kadar tehir olunabilecektir.

Bununla beraber, iadeyi talep eden memleketin kanunlarına nazaran bu tehirden, maznunun takibi hususunda müruru zaman veya sair mühim müşkülât hâsıl olabilirse, bazı mülâhazatı mahsusâ mâni bulunmadığı takdirde ve talep eden memlekette takibat biter bitmez talep olunan şahıs tekrar iade olunmak taahhüdü altında maznunun muvakkaten teslimine muvafakat edilecektir.

Talep olunan kimse efrada karşı edindiği taahhüdatı, iade sebeble, ifa edemiyecce kolduğu takdirde işbu efradın salâhiyettar makam huzurunda haklarını ihkak ettirmeleri ciheti mahfuz kalmak üzere, iade yine vaki olacaktır.

Madde — 12

İadeye muvafakat edildiği takdirde talep olunan şahıs iade kendisinden istenilen devletin ya hudut mevkifinde yahut irtikâp limanında talip devletin emrine verilecektir.

İade kararının tebliğinden itibaren bir ay zarfında talip devlet tesellüm etmemiş bulunursa mezkûr şahıs serbest bırakılabilecektir.

Madde — 13

Teslim olunan şahıs, ancak teslimini icap ettiren cürüm veya cürümlerden dolayı muhakeme edilebilir.

Bununla beraber, iade eden devletin muvafakati lâyük olmak, yahut iade edilen şahıs, kendisini teslim eden memlekete avdet etmek imkânına malik bulunduğu halde bu imkândan istifade eylememiş bulunmak şartile, teslim edilen şahsın teslimiatı mucip olan cürüm veya cürümlerden başka bir sebeple tevkif ve muhakeme edilmesi caizdir.

Teslim olunan şahsın üçüncü bir devlete iadesi dahi ancak yukarıda beyan olunan şerait dairesinde olabilecektir. Maamafih, iade edilen şahıs muhakeme olmıya razı olursa teslim eden devletin muvafakatini istihsale lüzum yoktur. Yalnız kendisine malûmat verilir.

Bu maddenin hükmü iadeyi istemiş olan devletin arazisinde teslimden sonra irtikâp edilen cürümlere şamil değildir.

Madde — 14

Âkitlerden birinin iadesini talep ettiği şahıs, diğer suçlar sebeble, bir veya müteaddit devlet tarafından talep edilmekte ise en ağır suç kendi toprağı üzerinde irtikâp olunan devlete, ve suçlar aynı derecede ağır olursa, tebaasından olduğu devlete teslim olunur.

Talep olunan şahıs talip devletlerden hiç birinin tebaasından olmadığı ve suçlar ağırlıkça müsavi olduğu takdirde hangi devletin taleptimesi en evvel vâsıl olmuşsa o devlete teslim olunur. Suç ağırlığı, iade kendisinden talep edilen devletin kanunlarına göre taayyün eder.

Madde — 15

Bir suçlunun iadesi keyfiyeti Âkitlerden biri ile üçüncü bir Devlet arasında vaki olursa, iadeyi mucip suç dördüncü maddede derpiş edilen efdalen olmamak şartile, suçlu olan bu şahsın ve onuncu maddede münderiç eşyanın kendi toprağından transit olarak müruruna diğer Âkit Devlet muvafakat edecektir. Meğer ki mevzubahs şahıs kendi tebaasından ola.

Transit talebi, yedinci maddede zikrolunan evrâkın aslı veya usulü dairesinde musaddak sureti tevdi edilerek, siyasî tarikle iera olunmak lâzımdır.

Madde — 16

Âkitler kendi arazileri dahilinde suçlunun tevkifi, işçesi ve nakli ve on birinci maddede zik-

rolunan muvakkat teslim dolayısıyla vukua gelen masrafların tediyesine müteallik her nevi mütealbeden karşılıklı olarak ferağat ederler.

Âkit devletlerden birisine, üçüncü bir Devlet tarafından iade veya muvakkaten teslim olunan ve diğer Âkit Devletin arazisinden transit suretile geçen şahsın transit masrafı iade veya muvakkat teslimi talep etmiş olan Devlete aittir.

Madde — 17

Türkiye, İngiltere ve Irak arasında Ankarada 5 haziran 1926 tarihinde aktolunan münasebatı hasenei hemcivari muahedesinin işbu muahede mevzuu ile az çok alâkadar bulunan ahkâmı ve hassatan 9 uncu maddesinin hükmü kemakân meri kalacaktır.

Madde — 18

İşbu muahede iki Yüksek Âkit tarafca tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün olduğu kadar az bir zamanda Bağdatta teati edilecektir.

Bu muahede, tasdiknamelerin teatisi tarihinden 15 gün sonra meriyete girecek ve hükmü bir sene için nafiz olacak ve Yüksek Âkitlerden biri muahedeyi fesih arzusunu diğer tarafa bildirdiği tarihten itibaren altı ay sonra hükümden sakıt olacaktır.

Türkçe, Arapça ve Fransızca olarak tanzim edilen bu muahedenin metinleri arasında ihtilâf vukunda fransızcası muteber olacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar işbu muahedeyi imza etmiş ve mühürlemişlerdir.

Ankarada bin dokuz yüz otuz iki senesi kânunusanisinin dokuzuncu ünü tanzim edilmiştir.

M. Şeref

Nuri Essaid

